पशुसंवर्धन विभाग,

जिल्हा परिषद, अ.नगर

योजनांची माहिती

सन – २०१३ - २०१४

अनुक्रमÉhÉEÉöÉ

अ.क्र.	अ) बिगर आदिवासी योजना (सर्वसाधारण योजना)
१	पशुवैद्यकीय दवाखाना/ पशुप्रथमोपचार केंद्रांचे बांधकाम करणे
२	पशुवैद्यकिय संस्थांना औषधपुरवठा करणे
३	प्रकर्षित कुक्कुट विकास गट ५२ यंत्रसामुग्री व साधनसामग्री
४	वैरण व पशुखाद्य विकास जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने
५	विस्तार व प्रशिक्षण जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने
६	पशुवैद्यकीय प्रथमोपचार केंद्र व आधारभुत ग्राम कृत्रिम रेतन उपकेंद्रांचा दर्जावाढ करणे
७	पशुवैद्यकीय दवाखाने व पशुप्रथमोपचार केंद्रे स्थापन करणे
८	कामधेनू दत्तक ग्राम योजना
	ब) आदिवासी उपयोजना (टि.एस.पी.)
१	वंध्यत्व निवारण शिबीरे आयोजित करणे
२	कुक्कुट पक्षांचे गट वाटप
३	पशुवैदयकिय संस्थांना जीवरक्षक औषधांचा पुरवठा करणे
४	पशुवैद्यकिय दवाखान्याची स्थापना करणे
५	अनु.जमातीच्या लाभधारकांच्या जनावरांना खाद्य पुरवठा करणे
६	शेतक-यांच्या क्षेत्रावर वैरण उत्पादनासाठी उत्तेजन
	क) आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी उपयोजना (ओ.टि.एस.पी.)
१	वंध्यत्व निवारण शिबीरे आयोजित करणे
२	कुक्कुट पक्षांचे गट वाटप
३	पशुवैदयकिय संस्थांना जीवरक्षक औषधांचा पुरवठा करणे
४	दुधाळ जनावरांना खाद्य अनुदान देणे
	ड) (विशेष घटक योजना) अनुसुचित जाती उपयोजना
१	अनुसुचित जाती व लवबौधद्व लाभार्थ्यांना दुभत्या जनावरांचे गट वाटप
२	अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभधारकांना शेळयांचे गट वाटप करणे
३	अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभधारकांकडील जनावरांना जंतनाशक औषधांचा पुरवठा करणे
४	अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभधारकांकडील जनावरांना खाद्य पुरवठा करणे
	इ) जिल्हा परिषद सेस योजना
१	कुत्रे चावलेल्या जनावरांना मोफत लस पुरवठा करणे
२	जिल्हयातील जनावरांना गोचिड निर्मुलन कार्यक्रमांतर्गत औषध खरेदी
३	जिल्हयातील जनावरांच्या साथीच्या रोगावर निनयंत्रण करणेसाठी औषध पुरवठा करणे
४	लाळखरकुत रोगांवर नियंत्रण करण्यासाठी औषध पुरवठा करणे
५	नगर पालीका पाणीपटटी व ईतर कर व दुरध्वनी खर्च व सादील खर्च

६	आदर्श पशुवैद्यक व गोपालक पुरस्कार
७	मिनरल ब्रिक्स (खनिजवीटा)मिनरल मिश्रणाचा दुधाळ जनावरांना पुरवठा करणे
८	गोचिड ताप रोगप्रतिबंधक लसीकरण करणे (१०० टक्के अनुदान)

योजनांची माहीती

सन -२०१३ - २०१४

अ) बिगर आदिवासी योजना

१. पशुवैद्यकिय दावाखाना/पशुप्रथमोपचार केंद्रांचे बांधकाम करणे/स्थापना व बळकटीकरण करणे :-

या योजने अंतर्गत ज्या ठिकाणी जागा उपलब्ध आहे, त्या ठिकाणी निवासी व बिगर निवासी इमारतींचे बांधकाम करता येईल. या करीता मंजुर आराखडयाप्रमाणे बांधकाम करणे अपेक्षित आहे. त्याच प्रमाणे या योजने अंतर्गत जिल्हा वार्षिक योजने अंर्तात श्रेणी-१ च्या नवीन पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची तसेच फिरत्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची स्थापना करण्यासाठी खालीलप्रमाणे निकष निश्चित करण्यात आलेले आहेत.

अ) जिल्हा वार्षिक योजने अंर्तत श्रेणी-१ च्या नवीन पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची स्थापनाकरण्यासाठी अवलंबावयाचे निकष-

१) राज्यात बिगार डोंगारी भागात प्रति ५००० पशुधन घटकामागो १ तसेच डोंगरी भागात प्रति ३००० पशुधन घटकामागे १ श्रेणी-१ चा पशुवैद्यकीय दवाखाना असावा.

२) पशुधन घटक मोजण्यासाठी प्रति मोठी जनावरे = १, प्रति १० शेळया, मेंढया =१, प्रति ५ वराह = १आणि प्रति १०० कुक्कूट पक्षी = १, पशुधन घटक परिगणित करावे. पशुधन घटक परिगणित करताना अलिकडच्या पशुगणनेतील आकडेवारी गृहीत धरण्यात यावी.

पशुधन घटक परिगणित करताना त्या कार्यक्षेत्रातील फक्त परसकुक्कूट पक्षांचीच संख्या विचारात घ्यावी. व्यापारी तत्वावर सुरु असलेल्या खाजगी तसेच सहकारी कुक्कूटपालनसंस्थेतील कुक्कूट पक्षांची संख्या विचारात घेण्यात येऊ नये.

३) नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची स्थापना करताना नव्याने स्थापन करावयाच्या संस्थेपासून ५ कि.मी.च्या परिघात दुसरी कोणतीही पशुवैद्यकीय संस्था कार्यरत नसावी.

४) नव्याने स्थापन करावयाच्या श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यामुळे नजिकच्या कार्यरतपशुवैद्यकीय दवाखान्याच्या कार्यक्षेत्रातील विहित केलेले पशुधन घटक निकषापेक्षा कमी होणार नाहीत याची खातरजमा करण्यात यावी.

५) नवीन श्रणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याच्या स्थापनेनंतर निवासी/बिगर निवासी बांधकामाकरिता आवश्यक असलेली जागा ग्रामपंचायतीकडून मोफत उपलब्ध करुन घेण्यात यावी. ज्या ग्रामपंचायती मोफत जागा उपलब्ध करुन देणार नाहीत, अशा ठिकाणी नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना प्रस्तावित करण्यात येऊ नये.

६) नव्याने स्थापन करावयाच्या श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांचे बांधकाम पूर्ण होऊन दवाखान्याची इमारत पशुसंवर्धन विभागाकडे हस्तांतरीत होईपर्यंत दवाखाना कार्यरत करण्यासाठी पर्यायी विना भाडे तत्वावर जागा उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधित ग्राम पंचायतीवर असेल, किंबहुना तसे संबंधित ग्रामपंचायतीकडून लेखी स्वरुपात प्राप्त करुन घ्यावे.

७) वरील निकषानुसार जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त/जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी प्रस्तावित केलल्या नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना करावयाच्या प्रस्तावावर संबंधित प्रादेशिक पशुसंवर्धन सहआयुक्त यांचे अभिप्राय घेवुन सदर प्रस्ताव आयुक्त पशुसंवर्धन यांचेकडे सादर करावा.

८) आयुक्त पशुसंवर्धन यांनी वरील निकषानुसार सदर प्रस्तावांची छाननी करुन व
प्राधान्यक्रम निश्चित करुन असे प्रस्ताव प्रतिस्वाक्षरी करुन संबंधित जिल्ह्यांकडे परत
करावेत.

९) आयुक्त पशुसंवर्धन यांनी प्रतिस्वाक्षरी केलेले प्रस्ताव जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांनी जिल्हा नियोजन समितीकडे निधी उपलब्धतेसाठी सादर करावेत.

१०) कोणत्याही परिस्थितीत नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना करण्याचे प्रस्ताव आयुक्त पशुसंवर्धन यांचे सहमतीशिवाय / प्रतिस्वाक्षरीशिवाय परस्पर जिल्हा नियोजन समित्यांकडे सादर करण्यात येऊ नयेत.
११) नव्याने स्थापन करावयाच्या श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांच्या स्थाननिश्चितीस संबंधित जिल्हा नियोजन समितीची मान्यता प्राप्त करुन घेण्यात यावी.
१२) आयुक्त पशुसंवर्धन यांनी नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याच्या स्थापनेसाठी मंजूर आकृतिबंधाप्रमाणे नवीन पदे निर्मितीसाठी आवश्यक निधी राज्य योजनेतून (State Plan) अर्थसंकल्पित करुन नवीन पद निर्मितीचा प्रस्ताव शासनाच्या मंजूरीस्तव सादर करावा.
१३) नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची स्थापना करण्यास आवश्यक पदे निर्मितीस शासन मंजूरी मिळाल्यानंतर आस्थापना अनुदानाव्यतिरिक्त इतर अनुषंगिक बाबींसाठी आवश्यक असणाऱ्या तरतुदीची मागणी जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त/जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी जिल्हा नियोजन समितीकडे करावी.

२. पशुवैद्यकिय संस्थांना औषधपुरवठा करणे :-

कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक- डिआयएस -२००९/प्र.क्र. ४३५/पदुम-४ मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२ दिनांक : ५ मार्च, २०१०. अन्वये शासनाने मंजुर केलेल्या दरकराराप्रमाणे औषधी खरेदी करण्यात येतात. प्रत्येक श्रेणी १ दवाखान्याकरीता रुपये १ लक्ष व श्रेणी २ दवाखान्याकरीता रुपये ०.५० लक्ष तरतुदीपर्यंत औषधे खरेदी करता येतात. औषधे खरेदी करण्याकरीता मा. प्रादेशिकअ पशुसंवर्धन सह आयुक्त, नाशिक विभाग, नाशिक २ यांची तांत्रिक सहमती घेणे आवश्यक आहे.

३. प्रकर्षित कुक्कुट विकास गट ५२ यंत्रसामुग्री व साधान सामृग्री :-

या योजनेमध्ये जिल्हयातील शासकिय कुक्कुट प्रकल्प, कोपरगाव येथील फार्मवर असलेल्या कुक्कुट पक्षी यांचे लागणा-या दैनदिन गरजासाठी पक्ष्यांना खाद्य भांडी, पाणी पिण्याची भांडी, औषधी भांडी, हत्यारे, औजारे इत्यादीसाठी शासन भावबंद दरकरारनुसार खरेदी करण्यात येतात.

जेणेकरून कुक्कुट फार्मवरी पक्ष्यांना सुविधा मिळणे हा मुख्य उद्देश आहे.

४. वैरण व पशुखाद्य विकास जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने :-

१. कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक-जिवायो.२०१०/प्र.क्र./३४०/पदुम-४, मंत्रालय, मुंबई - ३२ दि.३० ऑगस्ट २०१०
२. कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन पूरक पत्र क्र.जिवायो.२०१०/प्र.क्र./३४०/पदुम-४, मंत्रालय, मुंबई - ३२ दि.१४ जुलै २०१०

जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसधारण योजना) वैरण व पशुखाद्य विकास कार्यक्रमांतर्गत शेतक-यांच्या शेतावर वैरण उत्पादनासाठी प्रोत्साहनपर वैरण बियाणे वाटप या योजने अंतर्गत वैरण बियाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी न्युट्रीफीड या सुधारीत वैरण बियाणांचा समावेश करणेस मंजूरी प्रदान केलेली आहे.

सदर योजने अंतर्गत न्युट्रीफीड बियाणांचा १००% अनुदानावर पुरवठा करण्यासाठी प्रती लाभार्थी अनुदानाची मर्यादा रू.६००/- (रूपये सहाशे मात्र) एवढी राहील. या मध्ये प्राप्त अनुदानाचे अधिन राहुन, लाभार्थ्यांचे पाणी पुरवठयांची सोय ७/१२ उता-यावर नोंद पाहून लाभार्थ्यांची निवड करण्यात येईल.

शासन भावबंद दरकरार नुसार बियाणांची खरेदी करण्यात येऊन लाभार्थ्यास त्याचा पुरवठा करण्यात येईल.

५. विस्तार व प्रशिक्षण जिल्हा परिषदांना योजनांतर्गत अनुदाने :-

१. कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक-जिवायो/२०१०/प्र.क्र.२९२/१०/पदुम-४, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२ दिनांक - ३० ऑगस्ट २०१० अन्वेय योजना राबविण्यास मंजूरी देण्यात आलेली आहे.

या योजनेत ग्रामिण भागातील पशुपालकांना / शेतक-यांना पशुसंवर्धन विषयक सार्वागीण माहिती मिळावी व त्यायोगे त्यांना पशुसंवर्धनाबाबत आवड निर्माण होऊन शाश्वत उत्पन्नाचे साधन म्हणून पशुपालनाकडे बधण्याची दृष्टी प्राप्त करून देणे व शास्त्रोक्त पशुपालनाचा प्रसार करणे हा मुख्य उद्देश आहे.

६. पशुवैद्यकिय प्रथमोपचार केंद्र व आधारभुत ग्राम कृत्रिम रेतन उपकेंद्रांचा दर्जावाढ करणे :-

या योजनेमध्ये तालुकास्तरावरी श्रेणी. २ दवाखान्याचे दैनदिन तांत्रिक कामकाजाची सरासरी १० पेक्षा जास्त आहे. तसेच गावात मध्ये व परीसरातील कार्यक्षेत्रामध्ये दळणवळण सुविधा, टपाल सुविधा, शाळा, एस.टी

बस सुविधा, गावातील गरजा, व कार्यक्षेत्रातील पशुधन घटक, पैदाक्षम जनावरांची संख्या इत्यादी बाबींचे अवलोकन करण्यात येऊन त्या संस्थेचे तालुकास्तरावरून दर्जा वाढ करणेसाठी विहीत नमुन्यात प्रस्ताव मागविण्यात येतात. सदर प्रस्तव मा.दुग्धशाळा समिती, तसेच मा.जिल्हा परिषद सर्वसाधारण समिती सभेमध्ये मंजूरी घेण्यात येऊन, ते शासनस्तरावर मंजूरीसाठी पाठविण्यात येतात.

७. पशुवैद्यकिय दवाखाने व पशुप्रथमोपचार केंद्राची स्थापना करणे :-

अ) जिल्हा वार्षिक योजने अंर्तत श्रेणी-१ च्या नवीन पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची स्थापनाकरण्यासाठी अवलंबावयाचे निकष-

१) राज्यात बिगार डोंगारी भागात प्रति ५००० पशुधन घटकामागो १ तसेच डोंगरी भागात प्रति ३००० पशुधन घटकामागे १ श्रेणी-१ चा पशुवैद्यकीय दवाखाना असावा.

२) पशुधन घटक मोजण्यासाठी प्रति मोठी जनावरे = १, प्रति १० शेळया, मेंढया =१, प्रति ५ वराह = १आणि प्रति १०० कुक्कूट पक्षी = १, पशुधन घटक परिगणित करावे. पशुधन घटक परिगणित करताना अलिकडच्या पशुगणनेतील आकडेवारी गृहीत धरण्यात यावी.

पशुधन घटक परिगणित करताना त्या कार्यक्षेत्रातील फक्त परसकुक्कूट पक्षांचीच संख्या विचारात घ्यावी. व्यापारी तत्वावर सुरु असलेल्या खाजगी तसेच सहकारी कुक्कूटपालनसंस्थेतील कुक्कूट पक्षांची संख्या विचारात घेण्यात येऊ नये.

३) नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची स्थापना करताना नव्याने स्थापन करावयाच्या संस्थेपासून ५ कि.मी.च्या परिघात दुसरी कोणतीही पशुवैद्यकीय संस्था कार्यरत नसावी.

४) नव्याने स्थापन करावयाच्या श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यामुळे नजिकच्या कार्यरतपशुवैद्यकीय दवाखान्याच्या कार्यक्षेत्रातील विहित केलेले पशुधन घटक निकषापेक्षा कमी होणार नाहीत याची खातरजमा करण्यात यावी.

५) नवीन श्रणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याच्या स्थापनेनंतर निवासी/बिगर निवासी बांधकामाकरिता आवश्यक असलेली जागा ग्रामपंचायतीकडून मोफत उपलब्ध करुन घेण्यात यावी. ज्या ग्रामपंचायती मोफत जागा उपलब्ध करुन देणार नाहीत, अशा ठिकाणी नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना प्रस्तावित करण्यात येऊ नये.

६) नव्याने स्थापन करावयाच्या श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांचे बांधकाम पूर्ण होऊन दवाखान्याची इमारत पशुसंवर्धन विभागाकडे हस्तांतरीत होईपर्यंत दवाखाना कार्यरत करण्यासाठी पर्यायी विना भाडे तत्वावर जागा उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधित ग्राम पंचायतीवर असेल, किंबहुना तसे संबंधित ग्रामपंचायतीकडून लेखी स्वरुपात प्राप्त करुन घ्यावे.

७) वरील निकषानुसार जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त/जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी प्रस्तावित केलल्या नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना करावयाच्या प्रस्तावावर संबंधित प्रादेशिक पशुसंवर्धन सहआयुक्त यांचे अभिप्राय घेवुन सदर प्रस्ताव आयुक्त पशुसंवर्धन यांचेकडे सादर करावा.

८) आयुक्त पशुसंवर्धन यांनी वरील निकषानुसार सदर प्रस्तावांची छाननी करुन व
प्राधान्यक्रम निश्चित करुन असे प्रस्ताव प्रतिस्वाक्षरी करुन संबंधित जिल्ह्यांकडे परत
करावेत.

९) आयुक्त पशुसंवर्धन यांनी प्रतिस्वाक्षरी केलेले प्रस्ताव जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त यांनी जिल्हा नियोजन समितीकडे निधी उपलब्धतेसाठी सादर करावेत.

१०) कोणत्याही परिस्थितीत नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याची स्थापना करण्याचे प्रस्ताव आयुक्त पशुसंवर्धन यांचे सहमतीशिवाय / प्रतिस्वाक्षरीशिवाय परस्पर जिल्हा नियोजन समित्यांकडे सादर करण्यात येऊ नयेत.
११) नव्याने स्थापन करावयाच्या श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांच्या स्थाननिश्चितीस संबंधित जिल्हा नियोजन समितीची मान्यता प्राप्त करुन घेण्यात यावी.
१२) आयुक्त पशुसंवर्धन यांनी नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्याच्या स्थापनेसाठी मंजूर आकृतिबंधाप्रमाणे नवीन पदे निर्मितीसाठी आवश्यक निधी राज्य योजनेतून (State Plan) अर्थसंकल्पित करुन नवीन पद निर्मितीचा प्रस्ताव शासनाच्या मंजूरीस्तव सादर करावा.
१३) नवीन श्रेणी-१ च्या पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची स्थापना करण्यास आवश्यक पदे निर्मितीस शासन मंजूरी मिळाल्यानंतर आस्थापना अनुदानाव्यतिरिक्त इतर अनुषंगिक बाबींसाठी आवश्यक असणाऱ्या तरतुदीची मागणी जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त/जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी जिल्हा नियोजन समितीकडे करावी.

८. कामधेनू दत्तक ग्राम योजना :-

शासननिर्णय क्र नापुयो-२०१०/प्रक्र-५०/पदुम ४ मुंबई ३२ दि.२९/१०/२०१० अन्वये नमुद केलेले निकष तसेच रुपरेषेनुसार कामधेनु दत्तक ग्राम योजनेची अंमल बजावणी करणेत येते.शासन निर्णयामध्ये योजने अंतर्गत निवड केलेल्या एका दत्तक गावाकरीता रु.१,५२,५००/-च्या मर्यादेत विहित केलेल्या खालील बाबींवर खर्च करण्यात येतो.

अ.क्र.	बाब	खर्च मर्यादा
१	पशुपालक मंडळ स्थापन करणे व सहलीचे आयोजन करणे	रु.७,०००/-
२	जंतनाशक शिबीर	रु.१७,५००/-
३	खनिजद्रव्य मिश्रणे व जीवनसत्व पुरवठा	रु.४०,०००/-
४	गोचिड गोमाशा निर्मुलन शिबीर	रु.१३,०००/-
५	वंध्यत्व निदान व औषधोपचार	रु.२२,०००/-
६	वैरणविकास कार्यक्रम	रु.१७,०००/-
७	निकृष्ठ चारा सकस करणे	रु.५,०००/-
८	प्रसिध्दी व प्रचार	रु.२१,०००/-
९	नाविन्यपुर्ण उपक्रम राबविणे	रु.५,०००/-
१०	जनावरांचे मलमुत्र व वाया गेलेल्या चा-याचे खत व्यवस्थापन करणे	रु.५,०००/-
	एकुण	रु.१,५२,५००/-

ब) आदिवासी उपयोजना (टि.एस.पी.).

१. वंधत्व निवारण शिबीर आयोजीत करणे :-

खात्याचे पत्र पशुधन/पसं-१३/१२६४/२००७, पुणे ०१, दि.०८ मे २००७

योजनेचे उदेश - राज्यात गायी व म्हशींमध्ये कृत्रिम रेतनाची यशस्वीतेचे प्रमाण १:३ (३३ % दरम्यान) आहे. यामध्ये प्रामुख्याने देशी गाई पेक्षा संकरीत गाई मध्ये वंधत्वाचे प्रमाण जास्त आहे. त्यामध्ये तात्पुरत वंधत्वाचे प्रमाण जास्त दिसते.
जास्त दूध देणा-या गाई व म्हशी मध्ये संतुलित आहार देवूनही वंधत्वाचा प्रश्न निर्माण होणे पशुपालाकांच्या दृष्टीने आर्थिक नुकसानीची व चिंतेची बाब असून, अशा प्रकारची कारणमिमांसा शोधणे व शास्त्रोक्त पध्दतीने हाताळणी करून वंधत्व दूर करणे असा या योजनेचा उदेश आहे.

या मध्ये तात्पुरते वंधत्व असलेल्या जनावरांची तपासणी, औषधोपचार, प्रतिजैवके, जीवनसत्वे यांचा मिनरल मिक्श्चर इ.पुरवठा करणे. प्रत्येक संस्थेसाठी प्रती वांझ जनावर रू.१०००/- पेक्षा जास्त खर्च नसावा.

२. कुक्कुट पक्षांचे गट वाटप करणे :-

१.कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक २०९७/२५१०४/प्र.क्र./९३/९७ पदुम - ४ दि. ०४ डिसेबंर १९९८
२.खात्याचे पत्र जाक्र/कुक्कुट/१२२८/२००५/पंस/-१३ पुणे - ०१ दि.२१/१०/२००५

या योजने मध्ये आदिवासी विकास मंत्रालय, मुंबई विभाग यांचे निधी उपलब्ध होत असून, तरतुदीच्या आधिन राहून शासन मार्गदर्शक सुचना, विहीत अटी, शर्तीच्या अधिन राहुन योजना राबविण्यात येते. या मध्ये प्रामुख्याने १० तलंगा व १ नर या प्रमाणे ५० % अनुदानावर वाटप होत असते. साधारणता एका गटाची किंमत रू.८००/- असते, त्यामध्ये शासन हिस्सा रू.४००/- व लाभार्थी हिस्सा रू.४००/- इतका आहे. जर गटास शासनाचा खर्च जास्त होत असल्यास उर्वरीत रक्कम ही लाभार्थ्याकडून वसूल करण्यात यावा. तसेच वाहतुकीचा खर्च ही लाभार्थ्यांने करावयाचा आहे.

या योजनेमध्ये लाभार्थ्याकडून अर्ज मागविण्यात येऊन, उदिष्टानिहाय व पात्र लाभार्थ्यांची निवड यादीस तांत्रिक मान्यता देण्यात येते. निवड झालेल्या लाभर्थ्याकडून, लाभार्थी हिस्सा गोळा करण्यात येऊन,
तसेच शासनाचे अनुदान शासकिय कुक्कुट प्रकल्प यांना वर्ग करण्यात येते येथे वाढविण्यात आलेल्या तलंगांचे संगोपन, खाद्य, औषधी इत्यादी बाबींसाठी शासकिय अनुदानाचे रक्कमेचा खर्च करण्यात येतो, तसेच लाभार्थ्याकडून जमा करण्यात आलेल्या रक्कम ही तलंगा गट खरेदी करण्यासाठी वापरण्यात येते. त्याची शासकिय फार्मची पावती घेण्यात येते. तसेच वाहतुक ही लाभार्थ्यांने करावयाची असते.

सदर योजनेचा उदेश म्हणजे लाभार्थ्यांचे आर्थिक विकासास चालना देण्यात येऊन, त्याची आर्थिक प्रगती साधने होय.

३. पशुवैद्यकिय संस्थांना जीवरक्षक औषध पुरवठा करणे :-

कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक- डिआयएस - २००९/प्र.क्र. ४३५/पदुम-४ मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२ दिनांक : ५ मार्च, २०१०. अन्वये शासनाने मंजुर केलेल्या दरकराराप्रमाणे औषधी खरेदी करण्यात येतात. प्रत्येक श्रेणी १ दवाखान्याकरीता रुपये १ लक्ष व श्रेणी २ दवाखान्याकरीता रुपये ०.५० लक्ष तरतुदीपर्यंत औषधे खरेदी करता येतात. औषधे खरेदी करण्याकरीता मा. प्रादेशिकअ पशुसंवर्धन सह आयुक्त, नाशिक विभाग, नाशिक २ यांची तांत्रिक सहमती घेणे आवश्यक आहे.

४. पशुवैद्यकिय दवाखान्यांची स्थापना करणे :-

या योजनेमध्ये तालुकास्तरावरी श्रेणी. २ दवाखान्याचे दैनदिन तांत्रिक कामकाजाची सरासरी १० पेक्षा जास्त आहे. तसेच गावात मध्ये व परीसरातील कार्यक्षेत्रामध्ये दळणवळण सुविधा, टपाल सुविधा, शाळा, एस.टी बस सुविधा, गावातील गरजा, व कार्यक्षेत्रातील पशुधन घटक, पैदाक्षम जनावरांची संख्या इत्यादी बाबींचे अवलोकन करण्यात येऊन त्या संस्थेचे तालुकास्तरावरून दर्जा वाढ करणेसाठी विहीत नमुन्यात प्रस्ताव मागविण्यात येतात. सदर प्रस्तव मा.दुग्धशाळा समिती, तसेच मा.जिल्हा परिषद सर्वसाधारण समिती सभेमध्ये मंजूरी घेण्यात येऊन, ते शासनस्तरावर मंजूरीसाठी पाठविण्यात येतात.

५. अनुसुचित जमातीच्या लाभधारकांच्या जनावरांना खाद्य पुरवठा करणे :-

१. कृषी, पशुसंववर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, शासन निर्णय शासन परिपत्रक क्र. जिवायो - १००९/प्र.क्र.१९३/का-१४८१, मंत्रालय, मुंबई -३२ दि.०३ डिसेबंर २००९
२. कृषी, पशुसंववर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, शासन निर्णय शासन परिपत्रक क्र. जिवायो - १००९/प्र.क्र.२१३/का-१४८१, मंत्रालय, मुंबई -३२ दि.३० डिसेबंर २००९

या योजनेमध्ये जिल्हयातील विशेष घटक योजने अंतर्गत जिल्हयातील लाभार्थ्यांना दुधाळ जनावरांचे गट वाटपाचा लाभ देण्यात आलेला आहे, अशा लाभार्थ्यांकडील दुधाळ जनावरांना लागोपाठ दोन वेतामध्ये भाकड कालावधीसाठी प्रत्येक म्हशीसाठी २२५ किलो पशुखाद्य व प्रत्येक गायीसाठी १५० किलो पशुखाद्य १०० टक्के अनुदानावर देण्यात येते. तसेच गाभण काळात शेवटच्या दोन महिन्यासाठी (प्रगत कालावधीसाठी) प्रत्येक गायी / म्हशीसाठी अतिरीक्त ९० किलो पशुखाद्य १०० टक्के अनुदानावर देण्यात येते.

योजनेचा उदेश म्हणजे लाभार्थीकडील दुधाळ जनावरांच्या दुग्धोत्पादनात, तसेच गाभण कालावधी मध्ये जन्मला येणा-या वासरांचे वाढीस पोषक असे घटक मिळणे.

६. शेतक-यांच्या क्षेत्रावर वैरण उत्पादनासाठी उत्तेजन :-

१. कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक-जिवायो.२०१०/प्र.क्र./३४०/पदुम-४, मंत्रालय, मुंबई - ३२ दि.३० ऑगस्ट २०१०

२. कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन पूरक पत्र क्र.जिवायो.२०१०/प्र.क्र./३४०/पदुम-४, मंत्रालय, मुंबई - ३२ दि.१४ जुलै २०१०

जिल्हा वार्षिक योजना (सर्वसधारण योजना) वैरण व पशुखाद्य विकास कार्यक्रमांतर्गत शेतक-यांच्या शेतावर वैरण उत्पादनासाठी प्रोत्साहनपर वैरण बियाणे वाटप या योजने अंतर्गत वैरण बियाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी न्युट्रीफीड या सुधारीत वैरण बियाणांचा समावेश करणेस मंजूरी प्रदान केलेली आहे.

सदर योजने अंतर्गत न्युट्रीफीड बियाणांचा १००% अनुदानावर पुरवठा करण्यासाठी प्रती लाभार्थी अनुदानाची मर्यादा रू.६००/- (रूपये सहाशे मात्र) एवढी राहील. या मध्ये प्राप्त अनुदानाचे अधिन राहुन, लाभार्थ्यांचे पाणी पुरवठयांची सोय ७/१२ उता-यावर नोंद पाहून लाभार्थ्यांची निवड करण्यात येईल.

शासन भावबंद दरकरार नुसार बियाणांची खरेदी करण्यात येऊन लाभार्थ्यास त्याचा पुरवठा करण्यात येईल.

क) आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी उपयोजना (ओ.टि.एस.पी.)

१. वंधत्व निवारण शिबीर आयोजीत करणे :-

खात्याचे पत्र पशुधन/पसं-१३/१२६४/२००७, पुणे ०१, दि.०८ मे २००७

योजनेचे उदेश - राज्यात गायी व म्हशींमध्ये कृत्रिम रेतनाची यशस्वीतेचे प्रमाण १:३ (३३ % दरम्यान) आहे. यामध्ये प्रामुख्याने देशी गाई पेक्षा संकरीत गाई मध्ये वंधत्वाचे प्रमाण जास्त आहे. त्यामध्ये तात्पुरत वंधत्वाचे प्रमाण जास्त दिसते.

जास्त दूध देणा-या गाई व म्हशी मध्ये संतुलित आहार देवूनही वंधत्वाचा प्रश्न निर्माण होणे पशुपालाकांच्या दृष्टीने आर्थिक नुकसानीची व चिंतेची बाब असून, अशा प्रकारची कारणमिमांसा शोधणे व शास्त्रोक्त पध्दतीने हाताळणी करून वंधत्व दूर करणे असा या योजनेचा उदेश आहे.

या मध्ये तात्पुरते वंधत्व असलेल्या जनावरांची तपासणी, औषधोपचार, प्रतिजैवके, जीवनसत्वे यांचा मिनरल मिक्श्चर इ.पुरवठा करणे. प्रत्येक संस्थेसाठी प्रती वांझ जनावर रू.१०००/- पेक्षा जास्त खर्च नसावा.

२. कुक्कुट पक्षांचे गट वाटप करणे :-

१.कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक २०९७/२५१०४/प्र.क्र./९३/९७ पदुम - ४ दि. ०४ डिसेंबर १९९८

२.खात्याचे पत्र जाक्र/कुक्कुट/१२२८/२००५/पंस/-१३ पुणे - ०१ दि.२१/१०/२००५

या योजने मध्ये आदिवासी विकास मंत्रालय, मुंबई विभाग यांचे निधी उपलब्ध होत असून, तरतुदीच्या आधिन राहून शासन मार्गदर्शक सुचना, विहीत अटी, शर्तीच्या अधिन राहुन योजना राबविण्यात येते. या मध्ये प्रामुख्याने १० तलंगा व १ नर या प्रमाणे ५० % अनुदानावर वाटप होत असते. साधारणता एका गटाची किंमत रू.८००/- असते, त्यामध्ये शासन हिस्सा रू.४००/- व लाभार्थी हिस्सा रू.४००/- इतका आहे. जर गटास

शासनाचा खर्च जास्त होत असल्यास उर्वरीत रक्कम ही लाभार्थ्यांकडून वसूल करण्यात यावा. तसेच वाहतुकीचा खर्च ही लाभार्थ्यांने करावयाचा आहे.

या योजनेमध्ये लाभार्थ्याकडून अर्ज मागविण्यात येऊन, उदिष्टानिहाय व पात्र लाभार्थ्यांची निवड यादीस तांत्रिक मान्यता देण्यात येते. निवड झालेल्या लाभर्थ्याकडून, लाभार्थी हिस्सा गोळा करण्यात येऊन,

तसेच शासनाचे अनुदान शासकिय कुक्कुट प्रकल्प यांना वर्ग करण्यात येते येथे वाढविण्यात आलेल्या तलंगांचे संगोपन, खाद्य, औषधी इत्यादी बाबींसाठी शासकिय अनुदानाचे रक्कमेचा खर्च करण्यात येतो, तसेच लाभार्थ्याकडून जमा करण्यात आलेल्या रक्कम ही तलंगा गट खरेदी करण्यासाठी वापरण्यात येते. त्याची शासकिय फार्मची पावती घेण्यात येते. तसेच वाहतुक ही लाभार्थ्यांने करावयाची असते.

सदर योजनेचा उदेश म्हणजे लाभार्थ्यांचे आर्थिक विकासास चालना देण्यात येऊन, त्याची आर्थिक प्रगती साधने होय.

३. पशुवैद्यकिय संस्थांना जीवरक्षक औषध पुरवठा करणे :-

कृषि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय क्रमांक- डिआयएस - २००९/प्र.क्र. ४३५/पदुम-४ मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२ दिनांक : ५ मार्च, २०१०. अन्वये शासनाने मंजुर केलेल्या दरकराराप्रमाणे औषधी खरेदी करण्यात येतात. प्रत्येक श्रेणी १ दवाखान्याकरीता रुपये १ लक्ष व श्रेणी २ दवाखान्याकरीता रुपये ०.५० लक्ष तरतुदीपर्यंत औषधे खरेदी करता येतात. औषधे खरेदी करण्याकरीता मा. प्रादेशिकअ पशुसंवर्धन सह आयुक्त, नाशिक विभाग, नाशिक २ यांची तांत्रिक सहमती घेणे आवश्यक आहे.

४. दुधाळ जनावरांना खाद्य अनुदान देणे :-

१. कृषी, पशुसंववर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, शासन निर्णय
शासन परिपत्रक क्र. जिवायो - १००९/प्र.क्र.१९३/का-१४८१, मंत्रालय, मुंबई -३२ दि.०३ डिसेबंर २००९

२. कृषी, पशुसंववर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, शासन निर्णय
शासन परिपत्रक क्र. जिवायो - १००९/प्र.क्र.२१३/का-१४८१, मंत्रालय, मुंबई -३२ दि.३० डिसेबंर २००९

या योजनेमध्ये जिल्हयातील विशेष घटक योजने अंतर्गत जिल्हयातील लाभार्थ्यांना दुधाळ जनावरांचे गट वाटपाचा लाभ देण्यात आलेला आहे, अशा लाभार्थ्यांकडील दुधाळ जनावरांना लागोपाठ दोन वेतामध्ये भाकड कालावधीसाठी प्रत्येक म्हशीसाठी २२५ किलो पशुखाद्य व प्रत्येक गायीसाठी १५० किलो पशुखाद्य १०० टक्के अनुदानावर देण्यात येते. तसेच गाभण काळात शेवटच्या दोन महिन्यासाठी (प्रगत कालावधीसाठी) प्रत्येक गायी / म्हशीसाठी अतिरीक्त ९० किलो पशुखाद्य १०० टक्के अनुदानावर देण्यात येते.

योजनेचा उदेश म्हणजे लाभार्थीकडील दुधाळ जनावरांच्या दुग्धोत्पादनात, तसेच गाभण कालावधी मध्ये जन्मला येणा-या वासरांचे वाढीस पोषक असे घटक मिळणे.

ड) अनुसुचित जाती उपयोजना (विशेष घटक योजना)

१. अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभार्थ्यांना दुभत्या जनावरांचे गट वाटप :-

कृषी, पशुसंववर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, शासन निर्णय क्रं. जिवायो-२०११/प्र.क्र.३०५/पदुम-४,मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२ दिनांक - २२ नोव्हेंबर, २०११

या योजनेमध्ये जिल्हयातील विशेष घटक योजने अंतर्गत लाभार्थीना ७५ % शासकिय अनुदान व २५ % लाभार्थी हिस्सा, २ दुभत्या जनावरांचा पुरवठा करण्यात येतो. विभागाकडून प्राप्त अनुदानाच्या अधिन राहून गटाचे उदिष्ट निश्चित करण्यात येऊन, त्याचे तालुकास्तरावर उदिष्ट वाटप करण्यात येते. प्रती संकरीत गायी / म्हशींची किंमत रू.४००००/- इतकी ठरवून देण्यात आलेली आहे. तसेच तीन वर्षाचा विमा उतरविणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. साधारण एका गटासाठी खालील प्रमाणे खर्चाचा तपशील आहे.

१. दोन संकरीत गायी / म्हशीची किंमत	प्रती, रू.४००००/- प्रमाणे	रू.८००००/-
२. विमा रक्कम -	किमतीच्या ५.७५ % + १०.०३ % सेवाकर या दराने	रू.५,०६१/-

लाभार्थी निवड निकष

१. दारिद्रय रेषेखालील लाभार्थी.
२. अत्यल्पभुधारक शेतकरी (१ हेक्टर पर्यंतचे भुधारक)
३. अल्पभुधारक शेतकरी (१ ते २ हेक्टर पर्यंतचे भुधारक)
४. सुशिक्षीत भेरोजगार
५. महिला बचत गटातील लाभार्थी (अ.क्र. १ ते ४ मधील)

सदर योजने मध्ये व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येऊन लाभार्थीचे अर्ज मागविण्यात येतात, व पात्र लाभार्थ्यांचे शासन निकषा प्रमाणे क्रम लावण्यात येऊन, तालुकास्तराव देण्यात आलेल्या लक्षांकाच्या अधिन राहुन सोडत चिठ्ठी पध्दतीने लक्षांका प्रमाणे लाभार्थीच्या प्रस्तवास तांत्रिक मान्यता देण्यत येते. तांत्रिक मान्यता प्राप्त लाभार्थ्यांकडून लाभार्थी हिस्साची २५% रक्कम गट विकास अधिकारी यांचे खाते जमा करण्यात येते तसेच लाभार्थ्याकडून रू.१००/ चे स्टँम्प पेपरवर बंधपत्र तयार करून घेण्यात येते. तदनंतर शासनाची ७५ % रक्कम ही तालुकास्तरावर वितरीत करण्यात येते. दोन्ही रक्कम एकत्रीत करण्यात येऊन, प्रसिध्द जनावरांचे बाजारामधून जनावरे खरेदी कमीटी सदस्या सोबत खरेदी करण्यता येते. व प्रत्यक्ष लाभार्थीना योजनेचा लाभ देण्यात येतो.

दुधाळ जनावरे खरेदी समिती

१. संबधीत तालुक्याचे पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार), पंचायत समिती.
२. कार्यक्षेत्रातील पशुवैद्यकिय दवाखान्याचे सस्थाप्रमुख
३. गावातील प्राथमिक सहकारी दुध संस्थेचे प्रतिनिधी
४. बँक प्रतिनिधी
५. विमा प्रतिनिधी
६. लाभार्थी.

२. अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभार्थ्यांना शेळी गट वाटप :-

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, शासन निर्णय क्रं. जिवायो-२०११/प्र.क्र.३२३/पदुम-४, ,मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२ दिनांक - ११ नोव्हेबंर, २०११

या योजनेमध्ये जिल्हयातील विशेष घटक योजने अंतर्गत लाभार्थीना ७५ % शासकिय अनुदान व २५ % लाभार्थी हिस्सा, १० + १ उस्मानाबादी / संगमनेरी शेळी तसेच स्थानिक जातीच्या शेळी गटाचा पुरवठा करण्यात येतो. विभागाकडून प्राप्त अनुदानाच्या अधिन राहून गटाचे उदिष्ट निश्चित करण्यात येऊन, त्याचे तालुकास्तरावर उदिष्ट वाटप करण्यात येते. साधारण संगमनेरी / उस्मानाबादी एका शेळीची किंमत रू.६०००/- व एका बोकडाची किंमत रू.७०००/- तसेच स्थानिक एका शेळी ची किंमत रू.४०००/- व बोकडाची किंमत रू.५०००/- इतकी ठरवून देण्यात आलेली आहे. तसेच तीन वर्षाचा विमा उतरविणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. साधारण एका गटासाठी खालील प्रमाणे खर्चाचा तपशील आहे.

१. शेळया खरेदी -	संगमनेरी / उस्मानाबादी	१० शेळया	रू.६००००/-
	स्थानिक	१० शेळया	रू.४००००/-
२.बोकड खरेदी -	संगमनेरी / उस्मानाबादी	०१ बोकड	रू.७०००/-
	स्थानिक	०१ शेळया	रू.५०००/-
३. विमा रक्कम -	किमतीच्या ५.७५ % + १०.०३ % सेवाकर या दराने	संगमनेरी / उस्मानाबादी	रू.४२३९/-
		स्थानिक	रू.२८४८/-

लाभार्थी निवड निकष

१. दारिद्रय रेषेखालील लाभार्थी.
२. अत्यल्पभुधारक शेतकरी (१ हेक्टर पर्यंतचे भुधारक)
३. अल्पभुधारक शेतकरी (१ ते २ हेक्टर पर्यंतचे भुधारक)

४. सुशिक्षीत भेरोजगार
५. महिला बचत गटातील लाभार्थी (अ.क्र. १ ते ४ मधील)

सदर योजने मध्ये व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येऊन लाभार्थीचे अर्ज मागविण्यात येतात, व पात्र लाभार्थ्यांचे शासन निकषा प्रमाणे क्रम लावण्यात येऊन, तालुकास्तराव देण्यात आलेल्या लक्षांकाच्या अधिन राहुन सोडत चिठ्ठी पध्दतीने लक्षांका प्रमाणे लाभार्थीच्या प्रस्तवास तांत्रिक मान्यता देण्यत येते. तांत्रिक मान्यता प्राप्त लाभार्थ्यांकडून लाभार्थी हिस्साची २५% रक्कम गट विकास अधिकारी यांचे खाते जमा करण्यात येते तसेच लाभार्थ्याकडून रू.१००/ चे स्टँम्प पेपरवर बंधपत्र तयार करून घेण्यात येते. तदनंतर शासनाची ७५ % रक्कम ही तालुकास्तरावर वितरीत करण्यात येते. दोन्ही रक्कम एकत्रीत करण्यात येऊन, प्रसिध्द जनावरांचे बाजारामधून जनावरे खरेदी कमीटी सदस्या सोबत खरेदी करण्यता येते. व प्रत्यक्ष लाभार्थीना योजनेचा लाभ देण्यात येतो.

या योजने मध्ये प्रामुख्याने वन विभागाचे मार्गदर्शक सुचनेनुसार ज्या गावामध्ये वन क्षेत्र तसेच नियत क्षेत्र आहे, अशा गावातील लाभार्थ्यांना या योजनेचा लाभ देण्यात येऊ नये असे असल्याने, तसे गावे या योजनेसाठी वगळण्यात येऊन, इतर गावांना या योजनेचा लाभ देण्यात येतो.

३. अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभधारकाकडील जनावरांना जंतनाशक औषध पुरवठा करणे :-

या योजने अंतर्गत अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभार्थीकडील योजनेमधून अथवा स्वत:कडील दुधाळ जनावरांना जंतनाशक औषधांचा पुरवठा करण्यात येतो. या योजनेचा मुख्य उद्देश म्हणजे लाभार्थीकडील जनावरांचे शरीरयष्टी सदृढ राहुन त्यांचे पासून मिळणा-या उत्पन्नात वाढ होणे होय.

दुधाळ जनावरांना चारा-पाणी तसेच बाहेरील परोपजीवी जंतूचा प्रादुर्भाव होत असतो, त्या मुळे जनावरांपासून मिळणा-या उत्पन्नात घट होत असते, त्यामुळे लाभार्थ्यांचे आर्थिक नुकसान होत असते, हे सर्व टाळणे कामी जंतनिर्मुलन योजना राबविण्यात येते.

४. अनुसुचित जाती व नवबौध्द लाभार्थ्यांना दुभत्या जनावरांना खाद्य पुरवठा करणे :-

कृषी, पशुसंववर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग, शासन निर्णय
१. शासन परिपत्रक क्र. जिवायो - १००९/प्र.क्र.१९३/का-१४८१, मंत्रालय, मुंबई -३२ दि.०३ डिसेबंर २००९
२. शासन परिपत्रक क्र. जिवायो - १००९/प्र.क्र.२१३/का-१४८१, मंत्रालय, मुंबई -३२ दि.३० डिसेबंर २००९

या योजनेमध्ये जिल्हयातील विशेष घटक योजने अंतर्गत जिल्हयातील लाभार्थ्यांना दुधाळ जनावरांचे गट वाटपाचा लाभ देण्यात आलेला आहे, अशा लाभार्थ्यांकडील दुधाळ जनावरांना लागोपाठ दोन वेतामध्ये भाकड कालावधीसाठी प्रत्येक म्हशीसाठी २२५ किलो पशुखाद्य व प्रत्येक गायीसाठी १५० किलो पशुखाद्य १०० टक्के अनुदानावर देण्यात येते. तसेच गाभण काळात शेवटच्या दोन महिन्यासाठी (प्रगत कालावधीसाठी) प्रत्येक गायी / म्हशीसाठी अतिरीक्त ९० किलो पशुखाद्य १०० टक्के अनुदानावर देण्यात येते.

योजनेचा उदेश म्हणजे लाभार्थीकडील दुधाळ जनावरांच्या दुग्धोत्पादनात, तसेच गाभण कालावधी मध्ये जन्मला येणा-या वासरांचे वाढीस पोषक असे घटक मिळणे.

इ) जिल्हा परिषद सेस योजना (जि.प.सेस)

१. कुत्रे चावलेल्या जनावरांना मोफत लस पुरवठा करणे :-

जिल्ह्यामध्ये काही जनावरांना कुत्रे चावल्याच्या घटना घडतात तथापी त्यावर आवश्यक आसलेल्या लस मात्राचा पुरवठा शसनाकडुन होत नाही. म्हणुन जिल्हा परिषदेने सदर योजना घेतली होती. या योजने अंतर्गत ज्या जनावरांना श्वानदंश झाला आहे. अशा जनावरांना लस मात्रा (Post Bite treatment) १००% पुरवठा करण्यात येतात.

२. जिल्ह्यातील जनावरांना गोचिड निर्मुलन कार्यक्रमाअंतर्गत औषण खरेदी :-

गोचिड हे उपद्रवी बाह्य परोपकारी जंतु उसुन ते जनावरांचे रक्त शोषन करतात त्याच प्रामणे थायलेरियासिस, बबेसिऑसिस, ॲनाल्पाझमोसिस,अरलियोसिस या सारख्या जिव घेण्या आजारामध्ये संक्रमक म्हणुन काम कारतात. त्यामुळे जनावरांमध्ये ॲनिमिया सारखे लक्षणे दिसुन येतात तसेच जनावरे अस्वस्थ रहातात, त्यामुळे आहारावर परिणाम होऊन त्यांचे दुध उत्पादन कमी होते. संक्रमक म्हणुन विविध आजार जनावरांना होतात. थायलेरियासिस बबेसिऑसिस इ.सारख्या आजारांची लागन झाल्यास उपचाराकरीता मोठया प्रमाणात खर्च करावा लागतो. या करीता वेळीच गोचीड निर्मुलन केल्यास गोचीड पासुन पसरणारे रोग होणार नाहीत.

३. जिल्ह्यातील जनावरांच्या साथीच्या साथीच्या रोगावर नियंत्रण करणेसाठी औषध पुरवठा करणे :-

जनावरांमध्ये विविध साथीचे रोग उद्‌भवत आसतात मुख्यत्वे घटसर्फ, फ-या आंत्रविषार इ.बहुतांश शेतकरी आपल्या जनावरांना लसीकरण करुण घेत नाही जरी लसीकरण करुन घेतले तरी ते सर्व रोगांकरीता करुन घेत नाहीत त्यामुळे साथीचे रोग उद्‌भवण्याची शक्यता असते त्याच प्रमाणे बाहेरच्या राज्यातुन /जिल्ह्यामध्ये जनावरे ऊस तोडाणीसाठी किंवा विक्रीसाठी जिल्ह्यात येतात त्यांचेमुळेही साथीचे रोग पसरतात. त्यामुळे जनावरांना औषधेपचार करणे आवश्यक ठरते. करीता या योजनेतुन आवश्यक औषधे खरेदी करण्यात येतात.

(शासना कडुन प्राप्त होणा-याा तरतुदी औषध खरेदीसाठी पुरेशा होत नाहीत जिल्ह्यामध्यो १५,७४,००० मोठी जनावरे असुन १३,००० शेळया मेंढया आहेत.)

४. लाळखरकुत रोगावर नियांत्रण करणेसाठी औषध पुरवठा करणे :-

लाळखरकुत हा विषानुजन्या सांसर्गीक रोग असुन त्याचे विविध वाण (strains) आहेत. सध्या जिल्ह्यात A, O, Asia 1 वाणाकरीता रोगप्रतिबंधक लसीकरण करण्यात येते. परंतु जिल्हयामध्ये जनावरांचे मोठे बाजार आहेत. त्याच प्रमाणे २२ साखर कारखाने आहे. त्यामुळे मोठया प्रमाणात जनावरांची आवक - जावक होते. परीणामी लसीकरण करुन ही १००% रोग नियंत्रण होत नाही व काही ठिकाणी लाळखरकुत रोगाचा प्रदुर्भाव होतो.

जिल्ह्यात मोठया प्रमाणावर उच्च दुध उत्पादन क्षमतेची संकरीत जनावरे असल्यामुळे त्यांना या रोगाची बाधा लवकर होते परिणामी दुध उत्पादनात घट होते म्हणुन योजने अंतर्गत या लाळखरकुत रोगाकरीता आवश्यक असणारी औषधे खरेदी करण्यात येतात व जनावरांकरीता वापरण्यात येतात.

५. नगर पालीकप पाणीपट्टी व इतर कर व दुरध्वनी खर्च व सादील खर्च :-

सदर शासन निनर्णयान्वये जिल्हा परिषदेच्या दवाखान्यांमार्फत जमा झालेल्या सेवाशुल्काच्या रकमेपैकी कृत्रिम रेतन कार्याचे सेवाशुल्क वगळून उर्वरीत १०० टक्के सेवाशुल्काची रक्कम पशुवैद्यकीय दवाखान्यांच्या बळकटीकरणासाठी संबधीत जिल्हा परिषदेकडे जमा करणेस याव्दारे शासन मंजूरी करण्यात येत आहे.

सदर सेवाशुल्काचा वनियोग केवळ जिल्हा परिषदांकडील संबधीत पशुवैद्यकिय दवाखान्यांच्या बळकटीकरणासाठीच खालील बाबींवर करण्यात यावा.

१. पशुवैद्यकिय दवाखाना श्रेणी – १ / श्रेणी – २ निवासी व बिगर निवासी इमारतीची देखभाल व दुरूस्ती.
२. पशुवैद्यकिय दवाखान्यातील यंत्रसामुग्री, उपकरणे यांची दुरूस्ती व नवीन अत्यावश्यक उपकरणे खरेदी.
३. अत्यावश्यक औषधांची खरेदी.
४. लेखन सामुग्री खरेदी, वीज, पाणी आणि दुरध्वनी देयकांची अदायगी.
५. संगणीकरण.
६. नाविन्यपूर्ण योजना.

सदर सेवाशुल्क जमा करण्यासाठी संबधीत जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या नांवे स्वतंत्र खाते उघडण्यात येऊन त्यामध्ये सदर सेवाशुल्काची रक्कम दरमहा जमा करण्यात येऊन, सदर रकमेचा

विनियोग त्याच आर्थिक वर्षात त्याच पशुवैद्यकिय संस्थेसाठी विहीत शासन कार्यप्रणालीचा अवलंब करून उपरोक्त बाबीसाठी करण्यात येईल.

६. आदर्श पशुवैद्यक व गोपालक पुरस्कार :-

जिल्हामध्ये संकरीकरणाचे प्रमाण जास्त असुन शेतीला पुरक व्यवसाय म्हणुन दुग्धव्यवसाय केला जातो. अहमदनगर जिल्हा पर्जन्य छायेचा प्रदेश असल्याने पऊस कमीच होतो परिणामी शेती हे उपजिविकेचे १०० साधन होत नाही त्यामुळे बहुतांशी कुटुंब दुग्धव्यवसाय करतात. जिल्ह्यामध्ये सरासरी २४.०० लाख लिटर दुध दररोज संकलीत केले जाते.

दुग्ध व्यवसायातील या पशुपालकाला प्रोत्साहन मिळावे म्हणुन प्रत्योक वर्षी साधारपणे ७०-८० गोपालकांना आदर्श गोपालक पुरस्कार देऊन गौरविण्यात येते.

त्याच प्रमाणे पशुसंवर्धन विभागांतर्गत उतकृष्ट काम करणा-या अधिकारी / कर्मचारी यांना ही आदर्श पशुवैद्यक म्हणुन गौरविण्यात येते.

७. मिनरल ब्रिक्स (खनिजवीटा)मिनरल मिश्रणाचा दुधाळ जनावरांना पुरवठा करणे :-

खनिजमिश्रणाची गरज सर्व वयोगटातील जनावरांना भासते.लहान जनावरांच्या निकोप वाढीसाठी कॅल्शीयम फॉस्परस या सारख्या खनिज्यांची् मोठया प्रमाणावर आवश्यकता असते.तसेच दुभत्या जनावरांना दुध निर्मितीसाठी तसेच आरोग्य सुस्थितीत ठेवण्यासाठी व गर्भधारणेसाठी विविध खनिज्यांची आवश्यकता असते.त्यासाठी खनिजमिश्रणे दररोजच्या आहारात देणे आवश्यक आहे.या योजने अंतर्गत मिनरल ब्रिक्स (खनिज वीटा)ची खरेदी करुन जिल्हयातील जनावरांना त्याचा पुरवठा करणेत येतो.

८. गोचिड ताप रोगप्रतिबंधक लसीकरण करणे (१०० टक्के अनुदान) :-

गोचिड ताप हा प्रामुख्याने संकरीत जनावरांना होतो.देशी जनावरांची प्रतिकार क्षमता जास्त असलेने त्यांना या रोगाचा प्रादुर्भाव शक्यतो होत नाही.तथापी संकरीत जनावरांना या रोगाची बाधा झाल्यास उपचाराचा खर्च जादा असून जनावराची उत्पादन क्षमता कमी होते.त्यासाठी रोगप्रतिबंधक लसीकरण करणे आवश्यक आहे.या योजनेअंतर्गत गोचिड ताप रोगप्रतिबंधक लस मात्रांची खरेदी करुन जिल्हयातील संकरीत जनावरांना टोचण्यात येते.

पशुसंवर्धन विभाग,

जिल्हा परिषद, अ.नगर

जिल्हा परिषद सेस अनुदान खर्चाचा अहवाल सन २०१२-२०१३

अ.क्र	योजनेचे नांव	सन २०१२-१३ ची तरतूद	सन २०१२-१३ मधील खर्च
१	पशुसंवर्धन खाते योजना कुत्रे चावलेल्या जनावरांना मोफत लस पुरवठा	३.००	२.६२
२	जिल्हयातील जनांवरांना गोचिड निर्मुलन कार्यक्रमांतर्गत औषधे खरेदी	९.००	९.००
३	जिल्हयातील जनावरांना साथीच्या रोगावर नियंत्रण करणेसाठी व इतर औषधे पुरवठा	७.००	७.००
४	जिल्हयातील जनावरांना लाळखुरकूत रोगावर नियंत्रण करणेसाठी व इतर औषधे पुरवठा	९.००	९.००
५	आदर्श पवैद व गोपालक योजना	३.५०	३.५०
६	नगरपालिका पाणीपट्टी व कर व सादिल	०.५०	०.५०
७	कृ षि,पशुसंवर्धन दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन निर्णय दि.११ आक्टोबर २०१० नुसार सेवाशुल्कातून घ्यावयाच्या बाबींवर करावयाचा खर्च (जमा होण्या-या रकमेनुसार)	४०.००	४६.६९
	जि.प.सेस योजना एकुण	**७२.००**	**७८.३१**
	राज्य शासनाच्या योजना (योजनांतर्गत योजना) खर्चाचा अहवाल सन २०१२-२०१३		
अ.क्र	योजनांचा तपशिल	मंजुर अनुदान	अर्थ संकल्पीत तरतूद
	अ. बिगर अदिवासी योजना		
१	पवैद/पशुप्रथमोपचार केंद्रासाठी निवासी/बिगर निवासी इमारतीचे बांधकाम करणे	७००.००	७००.००
२	सधन कुक्कुटगटाची स्थापना	१५.००	१५.००
३	पशुवैदयकीय संस्थांना जीवरक्षक औषधांचा पुरवठा करणे.	११९.००	११९.००
४	वैरणविकास कार्यक्रम राबविणे	१५.००	१५.००
५	प्रसिध्दी व प्रचार	५.००	५.००
६	कामधेनू दत्तक ग्राम योजना	६५.२५	६५.२५

७	नाविन्यपुर्ण योजना	४९.२४	४९.२४
	एकुण	**९६८.४९**	**९६८.४९**
	इतर जिल्हा वार्षिक योजना		
	ब.विशेष घटक योजना		
१	दुधाळ जनावरांचे गट वाटप.	५६.७५	५६.७५
२	दुभत्या जनावरांना खाद्य अनुदान	११.२५	११.२५
३	अनुसुचित जाती/नवबौध्द लाभार्थीना शेळयांचे गट वाटप करणे.	४.००	४.००
४	.अनुसूचित जातीच्या शेळया,मेंढया व कोंबडयांना जंतनाशके पाजणे,क्षार मिश्रणे पुरविणे व परजीवी कि टकांचे नियंत्रण करण्यासाठी उपाययोजना	१६.००	१६.००
	एकुण	**८८.००**	**८८.००**
अ.क्र	योजनेचे नांव	मंजुर नियतव्यय	अर्थ संकल्पीत तरतूद
	क.आदिवासी उपयोजना		
१	गाई व म्हशींमध्ये वंध्यत्व निवारण शिबीरे आयोजित करणे.	५.६०	५.६०
२	पशुवैदयकीय संस्थांना जिवरक्षक औषध पुरवठा करणे	७.५०	७.५०
३	कुक्कुट गट वाटप	१.६०	१.६०
४	दुभत्या जनावरांना खाद्य अनुदान	२.४०	२.४०
५	वैरणविकास कार्यक्रम राबविणे	२.४०	२.४०
	एकुण	**१९.५०**	**१९.५०**
	ड. आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी ऊपयोजना		
१	गाई व म्हशींमध्ये वंध्यत्व निवारण शिबीरे आयोजित करणे.	१.२४	१.२४
२	पशुवैदयकीय संस्थांना जीवरक्षक औषधे पुरविणे	४.००	४.००
३	तलंगा गट पुरवठा करणे	२.४०	२.४०
४	दुधाळ जनावरांना खाद्य अनुदान	२.०४	२.०४
	एकुण	९.६८	९.६८
	ई. केंद्र पुरस्कृत योजना		
१	कें द्र पुरस्कृत योजना लाळखुरकूत रोगमुक्त पट्टा निर्माण करणे	३.३५	३.३५
१	चर्चासत्रे (आयइसी) कें द्र पुरस्कृत योजना ॲस्कॅड केंद्र हिस्सा	१.०५	१.०५

२	चर्चासत्रे(आयइसी) कें द्र पुरस्कृत योजना ॲस्कॅड राज्य हिस्सा	०.३५	०.३५
	एकुण	**४.७५**	**४.७५**
१	आर्थिकदृष्टया महत्वाचे रोगाचे रोगप्रतिबंधक लसीकरण करणे ॲस्कॅड केंद्र हिस्सा ७५ टक्के	६.९२	६.९२
२	आर्थिकदृष्टया महत्वाचे रोगाचे रोगप्रतिबंधक लसीकरण करणे ॲस्कॅड राज्य हिस्सा २५ टक्के	२.३१	२.३१
	एकुण	**९.२३**	**९.२३**
१	राष्ट्रीय बुळकांडी राग निर्मुलन कार्यक्रम १०० टक्के केंद्रपुरस्कृत	०.१५	०.१५